

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Հայոց լեզվի և գրականության
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Բաբույան Հ. Ռ. /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 8

«23» հունվարի 2024 թ.

ՀԼԳ/Բ-203 «ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ (ԴԱՐՉՎԱԾԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ)»

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝	023201.00.6 Լեզվաբանություն
Կրթական ծրագիր՝	032201.01.6 Թարգմանչական գործ (անգլերեն և հայերեն)
Որակավորման աստիճան՝	Լեզվաբանության բակալավր
Ամբիոն՝	Հայոց լեզվի և գրականության /ամբիոնի լրիվ անվանումը/
Ուսուցման ձևը՝	առկա
Կուրս/կիսամյակ	առկա 1-ին կուրս, 2-րդ կիսամյակ
Դասախոս(ներ)՝	Ա. Պողոսյան
	/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ՝ poghosyanalbert@mail.ru

Վանաձոր- 2024թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
 - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
 - 14.2. Հարցաշար
 - 14.3. Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Ժամանակակից հայոց լեզու (Դարձվածաբանություն)» առարկան դասավանդվում է առաջին կուրսի երկրորդ կիսամյակում և կարևոր տեղ է գրավում կրթական ծրագրի խնդիրների իրականացման գործում: Այն համապատասխանում է բարձրագույն մասնագիտական կրթության պետական չափանիշներին: Առարկան ապահովում է ուսանողի անհատական կրթական հետաքրքրությունները՝ համաձայն հիմնական կրթական ծրագրի սահմանած իրազեկությունների: «Ժամանակակից հայոց լեզու (Դարձվածաբանություն)» դասընթացը կարևորվում է լեզվաբանության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է **032201.01.6 Թարգմանչական գործ (անզլերեն և հայերեն)** կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հայոց լեզվի» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է՝

Դասընթացի նպատակն է մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների մատուցումը, ինչպես նաև ապագա ուսուցչին և՛ տեսական, և՛ գործնական-կիրառական կարողությունների և հմտություններով զինելը:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են՝

- Սովորեցնել դարձվածաբանության և բառարանագիտության տեսական հիմքերը:
- Բացատրել դարձվածաբանության և բառարանագիտության օրինակաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել դարձվածաբանական հետազոտություններ և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել դարձվածքների առանձնահատկությունները բառագիտության համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/

«Ժամանակակից հայոց լեզու (Դարձվածաբանություն)» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը **032201.01.6 Թարգմանչական գործ** մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Բառագիտություն» դասընթացից:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը² և /կամ կոմպետենցիաները.

«Ժամանակակից հայոց լեզու (Դարձվածաբանություն)» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա դարձվածաբանության տեսական հիմունքները,

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթարբյուկների

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

2. իմանա դարձվածքների ուսումնասիրման մեթոդական հիմքները
3. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
4. տիրապետի դարձվածաբանության հետազոտության մեթոդներին,
5. կարողանա դարձվածաբանության շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

- ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
- ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
- ԳԿ9 խնդիրների լուծում,
- ԳԿ10 որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

- ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
- ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
- ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,
- ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

- ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
- ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
- ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
- ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
- ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Ժամանակակից հայոց լեզու (Դարձվածաբանություն)» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և լեզվաբանության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Զափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	2 կրեդիտ/60 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
------------------	-----------	-----------

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Դասախոսություն		
Գործնական աշխատանք	28	
Մեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	32	
Ընդամենը	60	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴ .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության: Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակերծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Կունկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Չեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր:

9. **Ուսումնասության մեթոդներն են՝** թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁶.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապլուներ	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Դարձվածաբանությունը իբրև լեզվաբանական գիտաճյուղ, նրա ուսումնասիրության առարկան: Դարձվածքների հարաբերությունը առածների, ասացվածքների, թևավոր խոսքերի հետ: Դարձվածք և բառակապակցություն: Դարձվածք և նախադասություն: Դարձվածք և բառ:			4		6
2.	Դարձվածքի առաջացումը: Դարձվածային տարբերակ: Դարձվածքների բազմիմաստությունը և համանունությունը: Դարձվածքների հոմանիշությունը:			4		6
3.	Դարձվածքների հականիշությունը: Դարձվածքների հարանունությունը: Դարձվածքների ստուգաբանությունը: Դարձվածքների կառուցվածքը:			6		6
4.	Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ հիմնական բաղադրիչի խոսքիմասային պատկանելության: Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ բաղադրիչների քանակի: Դարձվածքների իմաստաբանական կառուցվածքը: Դարձվածքների բաղարկությունը: Դարձվածքը և բառակազմությունը: Հարցական դարձվածքներ: Եղանակավորող դարձվածքներ:			6		6
5.	Դարձվածքների նմանակություն և հակադարձ նմանակություն: Երկանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը:			4		4
6.	Եռանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Քառանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Դարձվածքների շարահյուսական առանձնահատկությունները:			4		4

⁶ Նման է օրացուցային պլանին

ԸՆԴԱՄԵՆԸ			28		32
----------	--	--	----	--	----

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Սուքիասյան Ա.Մ., Ժամանակակից հայոց լեզու	1999
2.	Բեդիրյան Պ.Ս., Ժամանակակից հայերենի դարձվածաբանություն	1973
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Բադիկյան Խ.Գ., Ժամանակակից հայերենի դարձվածային միավորները	1986
2.	Սուքիասյան Ա.Մ., Գալստյան Ս.Ա., Հայերենի դարձվածաբանական բառարան	1975

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ⁷
1.	Դարձվածաբանությունը իբրև լեզվաբանական գիտաճյուղ, նրա ուսումնասիրության առարկան: Դարձվածքների հարաբերությունը առաձների, ասաց-	Ինչ է դարձվածքը: Ինչպես է այն բնորոշվում:	4	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ 2 ԼԳ 2

⁷ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	վածքների, թևավոր խոսքերի հետ: Դարձվածք և բառակապակցություն: Դարձվածք և նախադասություն: Դարձվածք և բառ:				
2.	Դարձվածքի առաջացումը: Դարձվածային տարբերակ: Դարձվածքների բազմիմաստությունը և համանունությունը: Դարձվածքների հոմանիշությունը:	Որոնք են ժամանակակից հայերենի դարձվածքների առաջացման ուղիները: Ինչպես են առաջանում համանուն դարձվածքները:	4	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ 1 ԼԳ 2
3.	Դարձվածքների հակահիշությունը: Դարձվածքների հարանունությունը: Դարձվածքների ստուգաբանությունը: Դարձվածքների կառուցվածքը:	Հակահիշ դարձվածքների կազմավորման գործում ինչ դեր ունեն նրանց բաղադրիչները:	6	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ 1 ԼԳ 2
4.	Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ հիմնական բաղադրիչի խոսքիմասային պատկանելության: Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ բաղադրիչների քանակի: Դարձվածքների իմաստաբանական կառուցվածքը: Դարձվածքների բաղարկությունը: Դարձվածքը և բառակազմությունը: Հարցական դարձվածքներ: Եղանակավորող դարձվածքներ:	Ըստ հիմնական բաղադրիչի խոսքիմասային պատկանելության՝ քանի տեսակ են լինում դարձվածքները: Հիմնականում որ բայերով են կազմվում բայական դարձվածքները:	6	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ 1 ՊԳ 2 ԼԳ 2

5.	Դարձվածքների նմանակություն և հակադարձ նմանակություն: Երկանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը:	Ինչ է նշանակում դարձվածքների նմանակություն:	4	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ԼԳ 1 ԼԳ 2
6.	Եռանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Քառանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Դարձվածքների շարահյուսական առանձնահատկությունները:	Խոսքի մեջ շահյուսական ինչ պաշտոններ կարող են կատարել դարձվածքները:	4	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ԼԳ 1 ԼԳ 2

12.2. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ⁸	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ⁹
1.	Դարձվածաբանությունը իբրև լեզվաբանական գիտաճյուղ, նրա ուսումնասիրության առարկան: Դարձվածքների հարաբերությունը առածների, ասացվածքների, թևավոր խոսքերի հետ: Դարձվածք և բառակապակցություն: Դարձվածք և նախադասություն: Դարձվածք և բառ:	Ինչ է դարձվածքը: Ինչպես է այն բնորոշվում:	Ռեֆերատ	Ստուգաթղթերի շարք	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Ընկալում: Լրացման հարցեր:	ՊԳ 2 ԼԳ 2
2.	Դարձվածքի առաջացումը: Դարձվածային տարբերակ: Դարձվածքների բազմիմաստությունը և համանունությունը: Դարձվածքների հոմանիշությունը:	Որոնք են ժամանակակից հայերենի դարձվածքների առաջացման ուղիները: Ինչպես են առաջանում համանուն դարձվածքները:	Ռեֆերատ	Ստուգաթղթերի շարք	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Փակ հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ԼԳ 2

⁸ Ցես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

3.	Դարձվածքների հակա-նիշույթունը: Դարձ-վածքների հա-րանունությունը: Դարձ-վածքների ստո-ւգաբանություն- նը: Դարձվածքների կա-ռուցվածքը:	Հականիշ դարձվածքնե-րի կազմավորման գործում ինչ դեր ունեն նրանց բաղադրիչները:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Լրացման հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ԼԳ 2
4.	Դարձվածքների տե-սակները՝ ըստ հիմնական բաղադրիչի խոսքիմասային պատ-կանելության: Դարձվածքների տե-սակները՝ ըստ բաղա-դրիչների քանակի: Դարձվածքների իմաստաբանական կա-ռուցվածքը: Դարձ-վածքների բա-ղարկությունը: Դարձվածքը և բառակազմությունը: Հարցական դարձվածքներ: Եղանակավորող դարձվածքներ:	Ըստ հիմնական բաղա-դրիչի խոսքիմասային պատկանելության՝ քանի տեսակ են լինում դարձվածքները: Հիմ-նականում որ բայերով են կազմվում բայական դարձվածքները:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Փակ հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ՊԳ 2 ԼԳ 2

5.	Դարձվածքների նմանակություն և հակադարձ նմանակություն: Երկանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը:	Ինչ է նշանակում դարձվածքների նմանակություն:	Ռեֆերատ	Ստուգաբանների շարք	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Փակ հարցեր: Հարցաթերթ:	ԼԳ 1 ԼԳ 2
6.	Եռանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Քառանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Դարձվածքների շարահյուսական առանձնահատկությունները:	Խոսքի մեջ շահյուսական ինչ պաշտոններ կարող են կատարել դարձվածքները:	Ռեֆերատ	Ստուգաբանների շարք	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Լրացման հարցեր: Հարցաթերթ:	ԼԳ 1 ԼԳ 2

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹⁰

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

¹⁰ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են սովյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹¹:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:¹²

¹¹«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

¹² Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

**14.3. Ա) (1-ին ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի 8-րդ շաբաթվա ընթացքում)
ընթացիկ ստուգման տարբերակի նմուշ**

1. Խմբավորել ազատ և դարձվածային կապակցությունները: (5 միավոր)

Աղբյուրի ջուր, այգին ջրել, կյանքը թունավորել, կրակի բոց, բարձր լեռներ, երես դարձնել, թոնրի հաց, ի հայտ գալ, լեղին պատովել, ծաղիկների փունջ, հագուստը մաքրել, հետաքրքիր գիրք, հոգին բուռը հավաքել, ձեռ ու ոտ ընկնել, ձեռքից ու ոտքից ընկնել, մատը մատին չտալ, մեծ-մեծ խոսել, մտքից հանել, պահարանից հանել, բարի այք, բարի սիրտ, օձիքն ազատել, մարմանդ ջուր, սրտի խորքում, պանրի կարաս, մոռացության գիրկն ընկնել, մոր գիրկն ընկնել:

2. Դուրս գրել այն դարձվածքները, որոնք հանդիպում են տրված առածներում, ասացվածքներում, ասույթներում և թևավոր խոսքերում: (3 միավոր)

Աղքատի սիրտը բաց է լինում: Աստված, որ ուզում է մեկի տունը քանդել, առաջ խելքն է առնում: Գառը գայլին պահ չեն տա: Ինչ ուզում ես՝ ասա, նա իր էջն է քշում: Կարմիր կովը կաշին չի փոխի:

3. Կազմել 7 դարձվածք՝ յուրաքանչյուր սյունակից վերցնելով մեկական բառ: (3 միավոր)

երես	առնել
ձեռք	կոտրել
խելք	ծեծել
մեջք	լվանալ
ջուր	տալ
լեզու	ընկնել
այք	թեթև

4. Հետևյալ դարձվածքների իմաստն արտահայտել մեկ բառով: (4 միավոր)

Ականջ անել, ահ ու դողի մեջ լինել, անուշ անել, անունը մրոտել, առյուծի սիրտ ունեցող, ասեղ մաշկող, կոտր ընկնել, մտքից հանել, ոգի առնել, ոտքի ելնել, տնագ անել:

Դարձվածաբանական սերտաճում, դարձվածաբանական միասնություն, դարձվածաբանական կապակցություն: (5 միավոր)

**Բ) (2-րդ ընթացիկ ստուգում (կիսամյակի 15-րդ շաբաթվա ընթացքում)
ընթացիկ ստուգման տարբերակի նմուշ**

1. Դուրս գրել դարձվածքները: (4 միավոր)

Վարազդուխտը կամենում էր Միհրներսեհի ականջին հասցնել որոշ բաներ նրա քրոջ միջոցով:

Տունուտեղ կդնեն ու կապրեն միմյանց սիրով երջանիկ, աշխարհի աղմուկ-աղաղակի դեմ ականջները փակ:

Քու հերն ու մերը թե որ ինձ չտան,

Արին կթափեմ ես գետի նման:

Նա տեսավ, որ Ավոյի գյուղամիջի մարդ լինելը տանը պակաս ձեռնտու չէ, քան եթե նա իր հետ հավասար լուծ քաշելու լինի:

Գողության համար նրա վրա են կարծիք տանում:

2. Տրված դարձվածքները տեղադրել նախադասությունների մեջ՝ անհրաժեշտության դեպքում ենթարկելով համապատասխան փոփոխությունների: (4 միավոր)

ա) Տասնինն տարեկան էի, գլուխս հագար ու մի ծրագրերով լիքը, _____:

բ) Կինը որ ամուսնու _____ ինչ ուզենա անել կտա նրան:

գ) Նրա համար իր կինը _____ էր, անբիծ մի էակ:

դ) Ծանրաշարժ ու ծանրամիտ էր Օհանի տղան, _____:

ե) Աղջիկն ուղղակի նրա _____ և կհայտնի, որ ինքը արդեն հասունացած լինելով ոչ ոքի առաջ պարտավոր չէ հաշիվ տալ:

զ) Եվ Գագիկի _____ այսպիսի մի կատակ անել իր պապի հետ:

(խելքին փչել, վզին նստել, ոտքերն ամպոտ, խոսքը կտրել, ոսկորը պինդ, սուրբ սրբոց)

3. Առանձնացնել իմաստով մոտ հոմանիշ դարձվածքների 7 զույգ: (4 միավոր)

Սորփեռուի գիրկն ընկնել, հոգին հանել, սատանի կծիկ, բարակ մանող, սիրտն ահ ընկնել, կյանքը մաշել, հոգին ավանդել, ցամաք ձորի աղվես, կողի ընկնել, Եվայի զգեստով, արևը բաշխել, գորոյան հանգույց, աչքի որդը կոտրել, լեղին պատովել, մորից մերկ, երկու ոտքը մեկ մաշիկի մեջ դնել:

4. Գրել հետևյալ դարձվածքների սկզբնաղբյուրները: (4 միավոր)

Դառը դատել՝ դատարկ նստել, ի խորոց սրտի, լինել՝ թե չլինել, կոտրած տաշտակի առաջ կանգնել, հացի խնդիր, Նազարի բախտ, Սողոմ և Գոմոր, տերդ խնդա՝ Բաղդասար:

5. Հարցական դարձվածքներ: (4 միավոր)

14.4. Գնահատման չափանիշները¹³.

- Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ընթացքում կատարված հարցումների, ինքնուրույն աշխատանքների և ստուգարքների միջոցով:
- Գործնական աշխատանքները՝ գումարային 40 միավոր՝ նվազագույնը 3 ստուգում:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:

¹³ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ 023201.00.6 Լեզվաբանություն

Կրթական ծրագիր՝ 032201.01.6 Թարգմանչական գործ (անգլերեն և հայերեն)

Որակավորման աստիճան՝ Լեզվաբանության բակալավր

Վանաձոր 2024

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՀԼԳ/բ-203 «ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ (ԴԱՐՉՎԱԾԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ)»			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	28	Դասախոսություն	
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	28
	Ինքնուրույն	32		
Ընդամենը	60			
Ստուգման ձևը	ստուգաք			
Դասընթացի նպատակը	<p>Հարստացնել հայոց լեզվի դարձվածաբանությունից և բառարանագիտությունից ուսանողների գիտելիքները, կատարելագործել նրանց բանավոր և գրավոր խոսքի հմտությունները, ընդլայնել այն թեմաների շրջանակը, որտեղ նրանք կարող են արդյունավետ օգտագործել նշված առարկայի ուսումնասիրության արդյունքում ձեռք բերած գիտելիքները:</p>			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i> - Ծանոթ լինեն ժամանակակից հայերենի դարձվածքներին: Տեղյակ լինեն հայ բառարանագրության պատմությանը:</p> <p><i>Հմտություն</i> - Դարձվածքները տեղին օգտագործեն բանավոր և գրավոր խոսքում:</p> <p><i>Կարողունակություն</i> - Կարողանան ճիշտ բացատրել դարձվածաբանական միավորների իմաստը և կառուցվածքը, ստուգաբանեն դրանք:</p>			

<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p><i>Թեմա 1</i> Դարձվածաբանությունը իբրև լեզվաբանական գիտա- ձյուղ, նրա ուսումնասիրության առարկան: Դարձվածքների հարաբերությունը առածների, ասացվածքների, թևավոր խոսքերի հետ: Դարձվածք և բառակապակցություն: Դարձվածք և նախադասություն: Դարձվածք և բառ: <i>Թեմա 2</i> Դարձվածքի առաջացումը: Դարձվածային տարբերակ: Դարձվածքների բազմիմաստությունը և համանունությունը: Դարձվածքների հոմանիշությունը: <i>Թեմա 3</i> Դարձվածքների հականիշությունը: Դարձվածքների հարանունությունը: Դարձվածքների ստուգաբանությու- նը: Դարձվածքների կառուցվածքը: <i>Թեմա 4</i> Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ հիմնական բաղադրիչի խոսքիմասային պատկանելության: Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ բաղադրիչների քանակի: Դարձվածքների իմաստաբանական կառուցվածքը: Դարձ- վածքների բաղարկությունը: Դարձվածքը և բառակազ- մությունը: Հարցական դարձվածքներ: Եղանակավորող դարձվածքներ: <i>Թեմա 5</i> Դարձվածքների նմանակություն և հակադարձ նմա- նակություն: Երկանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: <i>Թեմա 6</i> Եռանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Քառանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Դարձվածքների շարահյուսական առանձնահատկու- թյունները:</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ընթացքում կատարված հարցումների, ինքնուրույն աշխատանքների և ստուգարքների միջոցով: ▪ Գործնական աշխատանքները՝ գումարային 40 միավոր՝ նվազագույնը 3 ստուգում: ▪ Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Սուքիասյան Ա.Մ., Ժամանակակից հայոց լեզու 2. Բեդիրյան Պ.Ս., Ժամանակակից հայերենի դարձվածաբանություն 3. Գասպարյան Գ.Կ., Հայ բառարանագրության պատմություն <p>Լրացուցիչ՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Բադիկյան Խ.Գ., Ժամանակակից հայերենի դարձվածային միավորները 2. Սուքիասյան Ա.Մ., Գալստյան Ս.Ա., Հայերենի դարձվածաբանական բառարան

